

Kasandra Witkowska¹

OD *MUNIFICENTISSIMUS DEUS* DO KATECHIZMU KOŚCIOŁA KATOLICKIEGO – EWOLUCJA DOGMATU O WNIEBOWZIĘCIU NAJŚWIĘTSZEJ MARYI PANNY NA 70-LECIE JEGO OGŁOSZENIA

Streszczenie

Okrągłe rocznice ważnych wydarzeń skłaniają do refleksji, a w przypadku prawd wiary do spojrzenia na ich genezę. Dogmat o Wniebowzięciu NMP, obecny w Kościele od wieków, został ogłoszony uroczyście dopiero siedemdziesiąt lat temu na prośbę biskupów i wiernych świeckich, Konstytucją apostolską *Munificentissimus Deus*. Treść tego dogmatu była rozwijana, wzbogacana nauczaniem kolejnych papieży, aby wskazać, że Maryja Wniebowzięta jest nie tylko wzorem, przykładem do naśladowania, ale także nadzieją wierzących na ich wniebowzięcie.

Słowa kluczowe: Wniebowzięcie NMP, zmartwychwstanie, historia dogmatu, dokumenty Kościoła, Maryja Królową

---

¹ Dr Kasandra Witkowska, katecheta w Zespole Szkół Samochodowych we Włocławku. Absolwentka Kolbianum, doktor nauk teologicznych w dyscyplinie mariologia (stopień nadany uchwałą Rady Wydziału Teologicznego UKSW z dnia 20.11.2017 r.); ORCID: 0000-0002-9327-1533. Adres do korespondencji: 87-800 Włocławek, ul. Bukowa 35 m. 2, e-mail: kasandrawitkowska@gmail.com.

FROM *MUNIFICENTISSIMUS DEUS* TO THE *CATECHISM OF THE CATHOLIC CHURCH* – THE EVOLUTION OF THE DOGMA OF THE ASSUMPTION OF THE BLESSED VIRGIN MARY FOR THE 70TH ANNIVERSARY OF ITS PROCLAMATION

Abstract

Round anniversaries of important events invite us to reflect and, in the case of Truths of the Faith, to look at their origins. The dogma of the Assumption of the Blessed Virgin Mary, present in the Church for centuries, was solemnly proclaimed only seventy years ago at the request of bishops and the lay faithful, in the Apostolic Constitution *Munificentissimus Deus*. The content of this dogma was developed, enriched with the teachings of successive popes to show that Mary of the Assumption is not only a model, an example to follow, but also the hope of believers for their Assumption.

Keywords: Assumption of the Blessed Virgin Mary, resurrection, history of dogma, documents of the Church, Mary the Queen

Wstęp

Rocznice ważnych wydarzeń skłaniają do wspomnień czy analiz. W listopadzie 2020 roku minie 70 lat od ogłoszenia „najmłodszego” z dogmatów maryjnych, dotyczących Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny. Historia tego dogmatu ma swoje miejsce w bogatej Tradycji Kościoła już od IV wieku. Dyskusje wokół tematu trwały także w IX i X wieku, ale ostatecznie zostały zamknięte dopiero w wieku XX². Sposób ogłoszenia tej prawdy wynikał z potrzeby wiary Ludu Bożego. Została w tej sprawie wystosowana odezwa, którą z błogosławieństwem papieża Piusa XI rozesłał w całym katolickim świecie o. Mateo – znany apostoł Intronizacji Najświętszego Serca Jezusowego. Jak określa sam autor, miał to być „rodzaj plebiscytu w sprawie ogłoszenia dogmatu Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny”, prawdy będącej przedmiotem wiary od wieków w Kościele katolickim.

Okólnik ten datowany jest na 1933 rok, co wskazuje na to, że starania o dogmatyczne określenie prawdy o Wniebowzięciu Najświętszej Maryi Panny rozpoczęły się na długo przed ich właściwym sformułowaniem³. Papież Pius XI, będąc szczególnym czcicielem Matki Bożej Częstochowskiej, rozpoczął starania o definicję dogmatu, lecz samego określenia dokonał jego następca na Stolicy Piotrowej Pius XII, wydając konstytucję apostolską *Munificentissimus Deus*.

---

2 Sławomir Jan Stasiak, Robert Zawila, *ABC teologii dogmatycznej. Notatki z wykładów ks. prof. Romana E. Rogowskiego* (Oleśnica–Wrocław: Signum, 1993), 269–270.

3 Mateo, *Okólnik o. Mateo do przyjaciół Serca Jezusowego w sprawie ogłoszenia dogmatu Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny* (Warszawa: Sekretariat Intronizacji Najśw. Serca Jezusowego, 1933), 3.

1. *Munificentissimus Deus*

1.1. Przygotowania definicji dogmatycznej

Droga do wydania tego dokumentu została określona mianem „soboru korespondencyjnego”. Według świadectwa bp. Antoniego Pawłowskiego z 1947 roku na Soborze Watykańskim I ponad dwustu biskupów wystąpiło z petycją o uczynienie prawdy o Wniebowzięciu Najświętszej Maryi Panny dogmatem wiary katolickiej.

Duchowe uczestnictwo Maryi w widzeniu Boga jest formalnym artykułem wiary, a więc zmiana miałaby dotyczyć określenia, czy Jej ciało dostąpiło też chwały niebieskiej. Miałoby to również określić, że NMP wraz ze swym człowieczeństwem otrzymała chwałę równą Jezusowi Chrystusowi Wniebowstępującemu, która to chwała będzie udziałem wszystkich zbawionych.

Wszelkie starania w tej sprawie przyczyniły się do wydania 1 maja 1946 roku encykliki *Deiparae Virginis Mariae*, w której Pius XII wezwał biskupów, aby w imieniu własnym, duchowieństwa i wiernych wypowiedzieli się o somatycznym wniebowzięciu Maryi oraz o możliwej definicji dogmatu. Jak zauważył bp Pawłowski, do tej pory wśród dogmatyków, w poważnych podręcznikach dogmatyki, różnie kwalifikowano tę prawdę: jako *sententiam piam et bene fundata* (Christianus Pesch TJ w *Praelectiones dogmaticae*); *pia et probabilissima sententia* (Franciszek Diekamp w *Theologiae dogmaticae manuale*); *fidei proxima* (ks. Piotr Kremer w rozprawie *Wniebowzięcie Bogarodzicy w wierze i tradycji Kościoła katolickiego*)⁴.

Dane historyczne z najwcześniejszej tradycji po przebadaniu powinny dać pewność naukową, zaś do tego czasu wszelkie tezy, teorie opierać się będą na metodzie czysto teologicznej, co pozwala na następujące określenia: prawda o Wniebowzięciu NMP wyznawana jest w Kościele przez hierarchię i wiernych od wieków; jedynym jej źródłem mogło być tylko nadprzyrodzone objawienie, bo tylko Bóg zna obecny chwalebny stan Maryi; prawda ta przekazywana jest w najwcześniejszym okresie tradycji chrześcijańskiej; występuje w całkowitym zespoleniu z Wiecznym Dziewictwem Maryi, a jeśli zachował Bóg organizm Maryi od skazy grzechu, to tym bardziej od rozkładu pośmiertnego; przez Boże Macierzyństwo Maryja została wprowadzona do porządku hipostatycznego, co wyrażało się w uczestnictwie w tajemnicach Zbawiciela⁵.

Stąd też stwierdzenie, że Maryja z duszą i ciałem uczestniczy w chwale niebieskiej powinno stanowić właściwy i formalny przedmiot dogmatu, zaś Jej śmierć i zmartwychwskrzeszenie mogą być potraktowane jako pewne, choć uboczne dla głównej treści wiary⁶. Ten sam autor, w artykule nieco późniejszym, odnosi się do różnych rozwiązań proponowanych co do definicji dogmatu i proponuje usystematyzowanie ich dwojako.

4 Antoni Pawłowski, „Wniebowzięcie Bogarodzicy jako przedmiot projektowanej definicji dogmatycznej”, *Aetneum Kapłańskie* 46, 39 (1947): 3–5.

5 Pawłowski, „Wniebowzięcie Bogarodzicy jako przedmiot projektowanej definicji dogmatycznej”, 11–13.

6 Pawłowski, „Wniebowzięcie Bogarodzicy jako przedmiot projektowanej definicji dogmatycznej”, 13–14.

Dogmatyzacja pełnej doktryny o wniebowzięciu, to znaczy uznanie za przedmiot definicji wiary tego, że Maryja umarła, została wskrzeszona z martwych, aby z ciałem i duszą zostać wziętą do nieba i mieć zapewniony udział w ostatecznej formie wiecznej chwały. W tym przypadku dogmat wniebowzięcia zawierałby trzy prawdy szczegółowe, z których każda byłaby dogmatem szczegółowym i istotnym czynnikiem wchodzącym w skład doktryny o somatycznym wniebowzięciu Maryi. Uzasadnienia teologicznego szukać tu trzeba w dogmacie o Niepokalanym Poczęciu oraz Protoewangelii (Rdz 3,15). Ze względu na trudności z pozytywnym uzasadnieniem wszystkich trzech czynników, większość teologów opowiadała się za przyjęciem doktryny asumpcjonistycznej w ujęciu chronologicznym za obowiązującą, nie w znaczeniu dogmatu formalnego, ale za potwierdzeniem prawdziwości, nieomylnym autorytetem Kościoła i uznaniem jej doktryną kościelną.

Drugą propozycją była integralna kanonizacja Wniebowziętej, czyli uznanie, że Maryja była zachowana od wszelkich przejawów grzechu pierworodnego, a więc cierpienia, śmierci i pożądlivosti. Tym samym Maryja powinna była nie umrzeć. Odrzuca się tu starość Maryi, Jej chorobę, wyczerpanie, a uwydatnia się tęsknotę za Synem, miłość względem Boga, pragnienie bezpośredniej kontemplacji Najwyższego. Mówi się o śmierci, po której od razu nastąpiło zmartwychwskrzeszenie, albo o symbolicznych trzech dniach lub momencie pogrzebu. Jednak najczęściej przyjmuje się, że Maryja z ciałem i duszą (bez śmierci) została wzięta do nieba, a więc byłaby to kanonizacja integralna dotycząca całej osoby.

Podsumowując, ks. Antoni Pawłowski zwraca uwagę, że zdaniem powszechnym teologów jest pozytywne odniesienie do somatycznego uwielbienia NMP, problemem jest określenie znaczenia wniebowzięcia oraz to, jaki stopień prawdy dogmatycznej temu nadać. Jeśli wiarę i badanie skupimy na somatycznej chwale Maryi, to za tekst natchniony można przyjąć Ap 12,1, odnosząc Niewiastę do Kościoła, a Kościół do Maryi. Ważne jest również, aby wniebowzięcie somatyczne pozostawało w zgodzie z innymi dogmatami, w świetle harmonii wiary oraz z uwagi na prawo naturalne, według którego Syn jest obowiązany szacunek i opiekę Matce. Można się domyślać, że skoro umierając na krzyżu, zatroszczył się o Matkę, oddając Ją pod opiekę Janowi, to i w wieczności zadbał o należyty wobec Niej szacunek. Określenie więc definicji dogmatu powinno skupić się na somatycznej chwale Maryi, a śmierć i zmartwychwskrzeszenie powinny być potraktowane drugorzędnie. W ten sposób byłoby swoistym okazaniem szacunku wobec tajemnicy, jaką Opatrzność osłoniła sposób rozstania się Maryi z ziemią⁷.

Tak też skonstruowali biskupi polscy odpowiedź na prośbę Piusa XII na Jasnej Górze w 1936 roku. Wypowiedzieli oni prośbę, by *Stolica Apostolska „doctrinam quam ab avis et maioribus accepimus fidelissimeque tenemus, nempe Beatissimam Virginem Mariam anima et corpore in coelum assumptam esse, qua catholicae fidei dogma summi magistrarii autoritatae definire dignetur”* (naukę, którą przyjęliśmy po przodkach i przełożonych,

⁷ Antoni Pawłowski, „Wniebowzięcie Bogarodzicy na tle proponowanych co do definicji rozwiązań”, *Ateneum Kapłańskie* 49, 40 (1948): 106–122.

bardzo wiernie przechowujemy, mianowicie, to, że Najświętsza Maryja Panna z duszą i ciałem do nieba została wzięta. Tę prawdę jako dogmat wiary katolickiej raczyło zdefiniować swoją powagą najwyższe Magisterium [Kościoła)]⁸.

1.2. Ogłoszenie dogmatu

Efektom wszelkich konsultacji była konstytucja apostolska *Munificentissimus Deus* wydana 1 listopada 1950 roku przez Piusa XII. Dokument ten wskazuje na osobliwą jednomyślność katolickich biskupów i wiernych⁹, stwierdzających, że „cielesne Wniebowzięcie Matki Boga, może być określone dogmatem wiary, przedstawia zgodny wyraz zwyczajnego nauczania Kościoła, oraz zgodną wiarę ludu chrześcijańskiego, którą to nauczanie on podtrzymuje i nim kieruje”¹⁰. Konstytucja zwraca uwagę na tradycję, według której Matka Boża zesłała z tego świata, tak jak Jej Syn, ale „święte ciało Maryi nie podlegało nigdy rozkładowi w grobie”¹¹. Uzasadnia to autorytetem wielu ojców Kościoła, a także Pismem Świętym. Uchwalenie tego dogmatu ma nieść ze sobą „wzrost ludzkiej jedności”¹² i większą cześć wobec Maryi, ale także przyjęcie Maryi za wzór ma przekonać o tym, że życie ludzkie ma wielką wartość szczególnie, gdy jest całkowicie oddane pełnieniu woli Bożej.

„Dlatego po wielokrotnym zanoszeniu modłów do Boga i wzywaniu światła Ducha Prawdy, na chwałę Wszechmocnego Boga, który okazał swą szczególną życzliwość Maryi Dziewicy, na chwałę Jego Syna, nieśmiertelnego Króla Wieków, Zwycięzcy grzechu i śmierci, dla powiększenia chwały Jego Czcigodnej Matki oraz ku radości i weselu całego Kościoła, powagą Pana naszego Jezusa Chrystusa, błogosławionych Apostołów Piotra i Pawła oraz Naszą, ogłaszamy, orzekamy i określamy, jako dogmat objawiony przez Boga, że Niepokalana Matka Boga, Maryja zawsze Dziewica, po zakończeniu biegu ziemskiego życia, została wzięta z ciałem i duszą do niebieskiej chwały”¹³.

1.3. Komentarze

Jedną z osób komentujących dogmat był Stefan kard. Wyszyński, który wypowiadając się zgodnie z *Munificentissimus Deus*, opowiada się raczej za śmiercią Maryi i natychmiastowym zmartwychwstaniem. Swoją uwagę skupia nie na tym, jak się to stało, ale dlaczego. Kardynał Wyszyński określa życie Maryi czasem dojrzewania do chwały

8 Pawłowski, „Wniebowzięcie Bogarodzicy na tle proponowanych co do definicji rozwiązań”, 106–122.

9 Pius IX, *Ineffabilis Deus*, Acta Pii IX, p. I, vol. I, 615, cytat za: Pius XII, „Konstytucja apostolska «Munificentissimus Deus»”, w: „*Mariologia na przełomie wieków*”, *Materiały sympozjum zorganizowanego przez Polskie Towarzystwo Mariologiczne*, red. Lucjan Balter, Piotr Maria Lenart (Częstochowa–Niepokalanów: Polskie Towarzystwo Mariologiczne, 2001), 64–94.

10 Pius XII, „Konstytucja apostolska «Munificentissimus Deus»”, 69.

11 Pius XII, „Konstytucja apostolska «Munificentissimus Deus»”, 91.

12 Pius XII, „Konstytucja apostolska «Munificentissimus Deus»”, 91.

13 Pius XII, „Konstytucja apostolska «Munificentissimus Deus»”, 91.

nieba, a wniebowzięcie nagrodą za służbę, wiarę i pełną odpowiedź na Boże wezwanie¹⁴. *Munificentissimus Deus* odnosi się do fragmentów biblijnych oraz *sensus fidei* wiernych, nie tworzy wiary, ale ją zakłada, bo wywodzi ją z tradycji apostoelskiej. Bardzo ściśle łączy Wniebowzięcie z Niepokalanym Poczęciem NMP, przyjmuje je nie tylko jako wolność od rozkładu pośmiertnego, ale i tryumf nad śmiercią. Jest to nauczanie na wskroś chrystologiczne, z licznymi odniesieniami trynitarnymi i prowadzące do kultu Boga w Trójcy Świętej Jedyne. Opiera się na Piśmie Świętym i Tradycji Kościoła. Jest uroczystym świadectwem wiary Kościoła¹⁵.

2. *Ad coeli Reginam*

2.1. Kontekst i treść dokumentu

Pokłosiem encykliki *Munificentissimus Deus* była wydana przez Piusa XII cztery lata później, encyklika *Ad coeli Reginam*, gdzie można przeczytać o Bogarodzicy, Dziewicy Maryi, Królującej Macierzyńskim Sercem nad całym światem, którą korona królewskiej chwały wieńczy w szczęśliwości niebios¹⁶. Pius XII, wspominając ustanowienie dogmatu Wniebowzięcia NMP, dodaje, że „obecna z duszą i ciałem Króluje wraz ze swym Jednorodzonem Synem wśród niebiańskich chórów aniołów i świętych”¹⁷. Nie jest to wprawdzie ogłoszenie kolejnego dogmatu, ale, jak tłumaczy papież, przypomnienie tego, co zawarte było w starożytnych dokumentach Kościoła i księgach liturgicznych. Zarówno Wniebowzięcie, jak i wszystkie inne przywileje czerpie Maryja z opartego na Bożym Macierzyństwie zjednoczenia z Synem. Wiarę w królewską godność Najświętszej Maryi Panny znaleźć można u wielu ojców Kościoła, a także w licznych tekstach liturgicznych. Maryja przewyższa wszystkie istoty stworzone swą godnością i po Synu otrzymała prymat nad wszystkimi, a ustanowiona Królową nieba i ziemi, wywyższona ponad wszystkie chóry anielskie i zastępy świętych, stojąc po prawicy Syna, wstawia się przepotężnie za nami¹⁸.

2.2. Komentarze

Encyklikę tę komentuje Pius XII w dwóch przemówieniach: *Salus Populi Romani* oraz *Magnificate Dominum mecum*. Tłumaczy, że w momencie poczęcia Chrystus pomazany Duchem Świętym staje się Królem i opromienia swą chwałą Maryję jako Królową. Tak długo, jak Maryja była na ziemi, nie występowała na zewnątrz jako Królowa, a w pełnej

---

14 Jan Pach, „Wniebowzięcie Matki Bożej w kerygmie Prymasa Wyszyńskiego”, *Salvatoris Mater* 2, 4 (2000): 166–168.

15 Józef Krasiński, *Międzynarodowe Kongresy Mariologiczne, zarys historyczny i relacja uczestnika* (Sandomierz: Wydawnictwo Diecezjalne, 1996), 73.

16 Pius XII, „Encyklika «Ad coeli Reginam»”, *Ateneum Kapłańskie* 60, 3 (1960): 323.

17 Pius XII, „Encyklika «Ad coeli Reginam»”, 323.

18 Pius XII, „Encyklika «Ad coeli Reginam»”, 323–333.

chwale ukazał Ją Bóg całemu niebu dopiero w chwili Jej chwalebego Wniebowzięcia. Maryja jako matka i królowa jest także współuczestniczką w dziele odkupienia, przez co stała się szafarką łask. Jest królową, bo jest Matką Boga i Matką ludzi i po macierzyńsku sprawuje swoją władzę nad ludźmi¹⁹.

„Po wyniesieniu do chwały wiecznej Wniebowzięta podejmuje z woli Najwyższego wiekuiste zadanie rozdawczyni wszelkich łask i wszelkich dóbr. Maryja trwa przed Bogiem w kornym, a niezawodnie skutecznym wstawiennictwie, opierającym się na niewysłowionej godności Boskiego Macierzyństwa i na upełnomocnieniu powszechnym w stosunku do świętych i do wiernych. Modły, wznoszące się ku któremukolwiek z błogostawionych przez Jej pośrednictwo płyną przed Boży tron. W doskonałym rozeznaniu jakie Jej zapewnia widzenie uszczęśliwiający Maryja śledzi los każdej duszy ludzkiej, jej potrzeby i trudności, wzloty i upadki, zalety i słabości, przenika okoliczności życiowe i wewnętrzne intencje”²⁰.

Komentarze te ukazują, jak żywym i istotnym dla Kościoła było ustanowienie dogmatu Wniebowzięcia NMP. W Kościele był to czas, w którym nagromadziło się wiele prawd o Maryi, ale i wiele legend, mitów opartych na opowiadaniach apokryficznych czy chociażby z przekazywania tradycyjnej wizji Maryi. Tradycja ta nie wynikała jednak z nauki, ze studium Pisma Świętego, lecz niejednokrotnie te właściwe prawdy wiary przenikały się z naleciałościami ludowymi, narodowymi. Nie służyło to mariologii. Decyzja Jana XXIII o zwołaniu Soboru Watykańskiego II i propozycja traktatu maryjnego, poprzedzona encykliką *Grata recordatio*, wyniknęła z wielkiej potrzeby Kościoła. „Wdzięczne wspomnienie” ogłoszone w 1959 roku, odnosi się wprawdzie do różańca, ale określało rolę Maryi w dziele Odkupienia, która będąc w chwale nieba jest Wszechpośredniczką łask²¹. Wszelkie ówczesne problemy tematyki mariologicznej miał uporządkować Sobór Watykański II – jak określił to Paweł VI: „Po raz pierwszy bowiem – gdy wypowiadamy te słowa, serce Nasze napełnia głębokie wzruszenie – Sobór Powszechny daje nam rozległą syntezę nauki katolickiej o zadaniu, jakie Matka Najświętsza spełnia w misterium Chrystusa i Kościoła”²².

3. VIII rozdział *Lumen gentium* – Sobór Watykański II

3.1. Przygotowania

VIII rozdział *Lumen gentium* powstawał „w bólach tworzenia”. Poza tym, że w ogóle miał być początkowo odrębnym, samodzielny dokumentem, a stał się częścią wielkiej

19 Andrzej Krupa, „Nauka Magisterium Kościoła o godności i władzy królewskiej Najświętszej Maryi Panny”, *Ateneum Kapłańskie* 60, 3 (1960): 346.

20 Antoni Pawłowski, „Duchowość maryjna w jej podstawach i przejawach”, *Ateneum Kapłańskie* 60, 3 (1960): 337.

21 Władysław Faliński, „Różańcowa encyklika Jana XXIII”, *Królowa Apostołów* 52, 10 (1988): 19.

22 Paweł VI, „Ogłaszam Maryję – Matką Kościoła». Przemówienie na zakończenie III Sesji Soboru Watykańskiego II – 21 XI 1964”, dostęp 9.01.2021, https://opoka.org.pl/biblioteka/W/WP/pawel_vi/przemowienia/maryja_matka_21111964.html.

konstytucji, jego geneza była bogata. Kiedy jednak udało się wypracować kompromis to, jak określił to o. Stanisław Celestyn Napiórkowski: „była pojednana różnorodność czy różnorodność w jedności. W tej jedności był Duch Święty”²³.

3.2. Treści *De Beata*...

Ojcowie soborowi zwrócili uwagę na Boże macierzyństwo, z którego wynika szczególna godność Maryi, a co za tym idzie odkupienie Jej w sposób wznioślejszy (nr 53)²⁴. Uzasadnienie to jest czynną współpracą Maryi w dziele zbawienia ludzkiego (nr 56)²⁵.

„Na koniec Niepokalana Dziewica, zachowana wolną od wszelkiej skazy winy pierworodnej, dopełniwszy biegu życia ziemskiego z ciałem i duszą wzięta została do chwały niebieskiej i wywyższona przez Pana jako Królowa wszystkiego, aby bardziej upodobniła się do Syna swego, Pana panujących oraz zwycięzcy grzechu i śmierci” (nr 59)²⁶.

Maryja wzięta do nieba nadal realizuje swoje wstawiennicze zadanie, nieustannie wypraszając ludziom dary zbawienia wiecznego (nr 62)²⁷. Ponieważ przoduje najdoskonalej jako wzór Dziewicy i Matki, dlatego jest dla Kościoła pierwowzorem wiary, miłości i doskonałego zjednoczenia z Chrystusem (nr 63)²⁸. Maryja już „świeci całej wspólnocie wybranych jako wzór cnót”, a chrześcijanie dopiero dążą, zmierzają, starają się osiągnąć ten Ideał (nr 65)²⁹. Maryja dzięki łasce Bożej doznaje czci od Kościoła (nr 66)³⁰. Tak jak w niebie doznaje chwały co do ciała i duszy, jako obraz i początek Kościoła, który swoją pełnię dopiero osiągnie, tak na ziemi dla pielgrzymującego ludu Maryja jest znakiem pewnej nadziei i pociechy (nr 68)³¹. To Ją ojcowie soborowi proszą o wstawiennictwo, jako wywyższoną ponad wszystkimi świętymi i aniołami, aby wybłagała jedność wszystkich chrześcijan (nr 69)³².

3.3. Komentarze

Sobór Watykański II w konstytucji o Kościele szczególną uwagę zwraca na Niepokalane Poczęcie jako przyczynę, dla której Maryja została zachowana od wszelkiej zmyzy grzechu. Stąd też, jak naucza Jan Paweł II, nie mogła Ona pozostawać w stanie śmierci aż do końca świata. Świętość Maryi, Jej niepokalaność „wymagają” niejako, aby zaznała peł-

---

23 Stanisław Celestyn Napiórkowski, Jan Usiądek, *Matka i Nauczycielka* (Niepokalanów: Wydawnictwo Ojców Franciszkanów, 1992), 14–15.

24 Sobór Watykański II, „Konstytucja dogmatyczna o Kościele «Lumen gentium»”, w: Sobór Watykański II, *Konstytucje, dekryty, deklaracje. Tekst polski nowe tłumaczenie* (Poznań: Pallottinum, 2002), 105–166.

25 Sobór Watykański II, „Konstytucja dogmatyczna o Kościele «Lumen gentium»”, 105–166.

26 Sobór Watykański II, „Konstytucja dogmatyczna o Kościele «Lumen gentium»”, 105–166.

27 Sobór Watykański II, „Konstytucja dogmatyczna o Kościele «Lumen gentium»”, 105–166.

28 Sobór Watykański II, „Konstytucja dogmatyczna o Kościele «Lumen gentium»”, 105–166.

29 Sobór Watykański II, „Konstytucja dogmatyczna o Kościele «Lumen gentium»”, 105–166.

30 Sobór Watykański II, „Konstytucja dogmatyczna o Kościele «Lumen gentium»”, 105–166.

31 Sobór Watykański II, „Konstytucja dogmatyczna o Kościele «Lumen gentium»”, 105–166.

32 Sobór Watykański II, „Konstytucja dogmatyczna o Kościele «Lumen gentium»”, 105–166.

nego uwielbienia duszy i ciała. Ponadto Wniebowzięcie NMP rozumiane może być jako plan Boga wobec ludzkości. Maryja zaś jest pierwszym człowiekiem, który wkracza w tę eschatologiczną rzeczywistość w pełni szczęśliwości, będącej obietnicą dla wybranych poprzez zmartwychwstanie ciał. Wniebowzięcie Maryi objawia więc wielką wartość i godność każdego ludzkiego ciała, które ma stawać się narzędziem świętości i zyskiwać udział w chwale niebieskiej³³. Wraz z Wniebowzięciem Maryja podejmuje swoje władcze i macierzyńskie „uprawnienia”. „Maryja Królowa wszechświata, jak gdyby piastuje w swych dłoniach Opatrzność Najwyższego”³⁴. Opiekuje się przez to wszelkim stworzeniem, kieruje losami jednostek i narodów, podporządkowując je podstawowemu celowi, jakim jest zbawienie dusz. Czyni to z upodobania Bożego, z nadmiaru zasług Chrystusowych, w nawiązaniu do jedynego pośrednictwa Chrystusowego³⁵. W Maryi cały Kościół jest bliższy doskonałości i chwały, przez Nią cała ludzkość ma powód nadziei, gdyż ta rzeczywistość, w której Maryja funkcjonuje, jest rzeczywistością do funkcjonowania, do której dąży człowiek. Pomaga więc uwierzyć na nowo w sens prawd eschatycznych. Maryja przez swoje złączenie z Chrystusem otrzymuje jeszcze jeden tytuł, dla zwiększenia chwały, ale jest też bliższa Kościołowi przez co staje się zaproszeniem i zachętą do naśladowania³⁶. Aspekt naśladowania NMP w sposób szczególny porusza Paweł VI w adhortacji apostołskiej, którą ogłosił w 1967 roku po Soborze Watykańskim II.

4. *Signum Magnum*

4.1. Treść dokumentu

Paweł VI prezentuje tu Maryję jako Matkę Boga i Matkę Kościoła. Jest to Matka troszcząca się o człowieka. Ten zaś wpatrując się w Nią, odnajdując siebie w Niej, powinien stawać się coraz bardziej Jej podobnym, trwając przy Jej Synu. Kościół noszący w sobie Słowo Eucharystyczne powinien dawać Chrystusa innym, tak jak Maryja. Takie działanie pozwala na odradzanie się człowieka, na ciągłe rodzenie się na nowo, na odnowienie w Chrystusie. Dzięki temu chrześcijanin buduje siebie i swoją więź, swoją relację z Kościołem³⁷. Trwając w duchu *Vaticanum II*, mariologia osadzona w eklezjologii każe widzieć w Maryi „Znak wielki” (por. Ap 12,1) dla wierzących³⁸. Znak w Piśmie Świętym

33 Jan Paweł II, „«Wniebowzięcie Maryi w Tradycji Kościoła». Audienca generalna 9 lipca 1997 r.”, *L'Osservatore Romano* 18, 10 (1997): 40–41.

34 Antoni Pawłowski, „Ideowe założenie konsekracji maryjnej w oparciu o rozdział VIII Konstytucji o Kościele”, *Ateneum Kapłańskie* 68, 5–6 (1965): 354.

35 Pawłowski, „Ideowe założenie konsekracji maryjnej w oparciu o rozdział VIII Konstytucji o Kościele”, 354.

36 Napiórkowski, Usiądek, *Matka i Nauczycielka*, 248–249.

37 Antoni Jozafat Nowak, „Maryja jako Signum Magnum u podstaw antropologii chrześcijańskiej”, w: *Signum Magnum – duchowość maryjna*, red. Marek Chmielewski, Homo Meditans 23 (Lublin: Towarzystwo Naukowe KUL, 2002), 149–164.

38 Marek Chmielewski, „Maryjny wymiar duchowości chrześcijańskiej. Kwestie metodologiczne”, w: *Signum Magnum – duchowość maryjna*, red. Marek Chmielewski, Homo Meditans 23 (Lublin: Towarzystwo Naukowe KUL, 2002), 19–33.

ma bardzo różne znaczenia: uwierzytelnienie misji, jaką człowiek ma wypełnić wobec Boga i ludzi; upewnienie powołanego, potwierdzenie jego posłannictwa; dokonuje się w decydującym momencie dziejów; przypomnienie, pamiątka; zapowiedź rzeczy przyszłych³⁹.

4.2. Komentarze

W Apokalipsie św. Jan traktuje znak jako zapowiedź wydarzeń, czasów przyszłych, gdzie niewiasta i smok symbolizujący odpowiednio Lud Boży i dzieci szatana stoczą ostateczną walkę. Zwycięstwo będzie tryumfem Niewiasty, tryumfem Kościoła. Gdy jednak nadeszła „pełnia czasu” personifikacją Kościoła jest Maryja, Matka Jezusa⁴⁰. Droga Maryi rozpoczyna się od Nazaretu, Betlejem, wiedzie przez Kanę Galilejską, Golgotę, Wieczernik w dniu Pięćdziesiątnicy, aby dotrzeć do ostatecznego celu, jakim jest Wniebowzięcie Maryi, a tym samym Wniebowzięcie Kościoła⁴¹. Maryja obecnie, w dalszym ciągu, pełni z nieba obowiązek macierzyński, przyczyniając się do rodzenia i pomnażania życia Bożego w poszczególnych duszach ludzi odkupionych⁴². Maryja jako błogosławiony owoc Kościoła uprzedza go, a Kościół usiłuje Jej dotrzymać kroku, ale ponieważ nie ma duchowej kondycji Matki Bożej „nowe dzieci Boga formują się w Noszącej Życie”⁴³. Ów *Signum Magnum* adhortacji każe widzieć Maryję jako znak i jako wzór posłuszeństwa, słuchania Słowa Bożego, wierności łasce Bożej, oddania na służbę Ojcu, miłości Boga i bliźniego, pobożności⁴⁴. Dość bogato omawia tę kwestię Paweł VI w kolejnej maryjnej adhortacji.

5. *Marialis Cultus*

5.1. Treść adhortacji

Współczesny Kościół, poznając naturę Chrystusa i swoją własną, zwraca uwagę na Maryję – Matkę Chrystusa i Kościoła. Z Jej macierzyńskiego zadania wynika rola, jaką pełni. Jak w każdej rodzinie kobieta czuwa nad nią, strzeże jej kroków, dopóki nie nadej-

---

39 Paul Ternant, „Znak”, w: *Słownik teologii biblijnej*, red. Xavier Leon-Dufour, tłum. Kazimierz Romaniuk (Warszawa–Poznań: Pallottinum, 1982), 1143–1147.

40 Antoni Tronina, „Wielki znak na niebie (Ap 12,1): Maryja, Kościół czy Chrystus?”, w: *Signum Magnum – duchowość maryjna*, red. Marek Chmielewski, Homo Meditans 23 (Lublin: Towarzystwo Naukowe KUL, 2002), 59–66.

41 Dariusz Maria Kaczmarczyk, „Pokolenie Niewiasty”, w: *Signum Magnum – duchowość maryjna*, red. Marek Chmielewski, Homo Meditans 23 (Lublin: Towarzystwo Naukowe KUL, 2002), 67–77.

42 Paweł VI, *Adhortacja apostolska „Signum Magnum”* (Niepokalanów–Lasek–Lublin: Ośrodek Formacyjny Rycerstwa Niepokalanej, 1996), 11.

43 Teresa Paszkowska, „Niewiasta pełna łaski jako «żywa forma»”, w: *Signum Magnum – duchowość maryjna*, red. Marek Chmielewski, Homo Meditans 23 (Lublin, Towarzystwo Naukowe KUL, 2002), 195–219.

44 Stanisław Celestyn Napiórkowski, „Z jaką Maryją w nowe tysiąclecie?”, w: *Signum Magnum – duchowość maryjna*, red. Marek Chmielewski, Homo Meditans 23 (Lublin: Towarzystwo Naukowe KUL, 2002), 177–193.

dzie chwalebny Dzień Pański⁴⁵. Paweł VI zaznacza, że chwała, której dostępuje Maryja, doskonałość, szczęśliwość, uwielbienie Jej niepokalanej duszy i dziewiczego ciała to efekt doskonałego upodobnienia się do Chrystusa zmartwychwstałego. Papież wskazuje, że dla Kościoła jest Ona obrazem, ale i pociechą dającą dowód spełnienia ostatecznej nadziei. Ta chwała jest przeznaczona również dla wszystkich wierzących. Przedłużeniem, kontynuacją Wniebowzięcia jest wspomnienie Najświętszej Maryi Dziewicy Królowej. Jaśniej jako Królowa i wstawia się jako Matka, siedząc obok Króla Wieków (nr 6)⁴⁶. Idąc za nauką soborową, Kościół widzi w Niej wzór: słuchania z wiarą; modlitwy uwielbienia i próśby; rodzenia; ofiarowania; pobożności (nr 21)⁴⁷.

Widzi także różne powiązania z Maryją, „gdy spogląda na świętość i cnoty Maryi pełnej łaski; w zdumieniu połączonym ze wzruszeniem ducha, gdy «jakby w przeczystym obrazie z radością ogląda to, czym cały pragnie i spodziewa się być»; wreszcie w gorliwe dążenie, gdy w Towarzystwie Odkupiciela już w pełni uczestniczącej w owocach tajemnicy paschalnej dostrzega prorocze spełnienie swego przyszłego losu aż do owego dnia, w którym bez żadnej zmarszczki czy skazy (por. Ef 5,27) stanie się jak Oblubienica przystrojona dla swego męża, Jezusa Chrystusa (por. Obj. 21,2)”⁴⁸ (nr 22). Paweł VI ukazuje w tej adhortacji Maryję świecącą przykładem świętości, która jest dla chrześcijan wzorem do naśladowania (nr 57)⁴⁹.

5.2. Komentarz do adhortacji

Wniebowzięcie Maryi jest więc przede wszystkim faktem, który wierzących powinien skłonić do naśladowania Jej jako doskonałego Kościoła. „Wpatrując się we Wniebowziętą Kościół pielgrzymujący ogląda swój przyszły los i podziwia własne przeznaczenie. Przeżywając Jej błogosławioną teraźniejszość, dotyka własnej przyszłości”⁵⁰. Ponieważ Maryja jest częścią Kościoła, więc celebrowanie Wniebowzięcia Maryi jest świętowaniem Wniebowzięcia Kościoła, w jego najdoskonalszej części⁵¹. Podobne, choć nieco pogłębione, stanowisko wyraził Jan Paweł II w encyklice z 1987 roku.

45 Paweł VI, „Adhortacja apostolska «Marialis Cultus»”, w: *Jak czcić Matkę Bożą?*, red. Stanisław Celestyn Napiórkowski (Niepokalanów: Ośrodek Formacyjny Rycerstwa Niepokalanej, 1984), 26.

46 Paweł VI, „Adhortacja apostolska «Marialis Cultus»”, 33.

47 Paweł VI, „Adhortacja apostolska «Marialis Cultus»”, 47–48.

48 Paweł VI, „Adhortacja apostolska «Marialis Cultus»”, 48–49.

49 Paweł VI, „Adhortacja apostolska «Marialis Cultus»”, 88.

50 Stanisław Celestyn Napiórkowski, *Matka naszego Pana, problemy-poszukiwania-perspektywy* (Tarnów: Wydawnictwo Diecezji Tarnowskiej Biblos, 1992), 230–231.

51 Napiórkowski, *Matka naszego Pana, problemy-poszukiwania-perspektywy*, 228–231.

6. *Redemptoris Mater*

6.1. Treść encykliki odnosząca się do Wniebowzięcia NMP

Papież odwołuje się bardzo często do treści soborowych. Również widzi Maryję wewnątrz Kościoła, który pielgrzymuje „śladami wędrówki odbytej przez Maryję Dziewicę” (nr 2)⁵². Przoduje Ona, stając się pierwowzorem Kościoła, w porządku wiary, miłości i doskonałego zjednoczenia z Chrystusem (nr 5)⁵³. Jest Ona eschatologicznym wypełnieniem Kościoła, który w Niej osiąga swoją doskonałość (nr 6)⁵⁴, pozostaje więc Ona znakiem niezawodnej nadziei (nr 11)⁵⁵. Jednakże Maryja wzięta do nieba kontynuuje swoje zbawcze zadanie, gdyż wstawiając się za nami zjednuje dary zbawienia wiecznego. Macierzyństwo Maryi trwa w Kościele jako wstawiennicze pośrednictwo, dlatego Kościół określa Maryję Orędowniczką, Wspomożycielką, Pomocnicą i Pośredniczką (nr 40)⁵⁶. Przez swoje pośrednictwo Maryja przyczynia się do tego, aby Kościół pielgrzymujący był zintegrowany z eschatologiczną rzeczywistością świętych obcowania. Wniebowzięcie to wydarzenie, przez które Maryja doznała w sposób definitywny skutków jedyne go pośrednictwa Chrystusa Odkupiciela. Poprzez swoje zjednoczenie z Chrystusem w Jego pierwszym przyjsciu będzie też tak zjednoczona w oczekiwaniu na paruzję, kiedy to ze względu na zasługi Syna ma zadanie pośredniczki łask. Doznaje Ona chwały jako Królowa wszystkiego. Dając swoim życiem wzór pokory i służby, przywodzi braci do Chrystusa, gdyż służba wobec Niego to królowanie. „Wzięta do nieba nie zaprzestaje owej zbawczej «służby», w której wyraża się jej macierzyńskie pośrednictwo «aż do wiekuistego dopełnienia się zbawienia wszystkich wybranych»”⁵⁷ (nr 41).

6.2. Komentarze do encykliki

Wniebowzięcie i Ukoronowanie NMP jest uwieńczeniem Jej współpracy z wszystkimi poprzednimi łaskami, ale także postawieniem nowego zadania wobec Niej, jakim jest szczególna troska o Kościół aż do końca wieków⁵⁸.

Dość mocno zarysowany jest tu temat pośrednictwa Maryi. Warto jednak zauważyć, że Jan Paweł II nie mówi o Maryi jako o Szafarce, Rozdawczyni łask, ani nie określa Jej mianem Wszechpośredniczki. Jeden raz używając terminu „Pośredniczka łaski”, odnosi całość wypowiedzi do sytuacji Sądu Ostatecznego i przyjscia Chrystusa w chwale. Jan Paweł II w całym dokumencie ukazuje pośrednictwo Maryi jako macierzyńskie wsta-

---

52 Jan Paweł II, *Encyklika „Redemptoris Mater”* (Watykan: Libreria Edice Vaticana, 1987), 5–6.

53 Jan Paweł II, *Encyklika „Redemptoris Mater”*, 9–10.

54 Jan Paweł II, *Encyklika „Redemptoris Mater”*, 10–12.

55 Jan Paweł II, *Encyklika „Redemptoris Mater”*, 20–22.

56 Jan Paweł II, *Encyklika „Redemptoris Mater”*, 81–83.

57 Jan Paweł II, *Encyklika „Redemptoris Mater”*, 83–87.

58 Józef Robakowski, „Łaski pełna”, w: *„Matka Odkupiciela”. Komentarz do encykliki Redemptoris Mater*, red: Stanisław Grzybek (Kraków: Polskie Towarzystwo Teologiczne, 1988), 93.

wianie się Matki u swego Syna⁵⁹. Maryja ukazana tutaj jest także jako matka nadziei. Dla człowieka nadzieja jest poszukiwaniem totalnego spełnienia, w teologii zaś określana jest cnotą boską, a jej źródłem jest łaska Boża. Maryja jako „łaski pełna” jest wzorem przyjęcia Słowa Bożego. Nadzieją chrześcijańską jest uczestnictwo w życiu Bożym, objawienie przez Chrystusa, będące udziałem Jego Matki, czego Kościół dokonuje wobec świata, a ujawni się w eschatologii. *Redemptoris Mater* opisuje rolę Maryi w pielgrzymowaniu Kościoła w nadziei, ku wypełnieniu nadziei. Jej obecność w historii zbawienia jest wezwaniem do przełomu, do życiowego *kairos* każdego wierzącego. W encyklice są też dwa odwołania do tytułów Maryi: *Maris Stella* i *Stella Matutina* (RM 3 i 5), co ma zwrócić uwagę na przewodnictwo Maryi po burzliwych szlakach historii oraz na zapowiadanie przez Nią powtórnego przyjścia Chrystusa⁶⁰.

Redemptoris Mater wskazuje także eschatologiczną perspektywę obecności Maryi w tajemnicy Chrystusa i Kościoła. Sobór Watykański II określił rolę Maryi w Kościele, zaś Jan Paweł II podkreślił, że tenże sobór zaznaczył, iż poznanie prawd maryjnych jest kluczem do zgłębienia tajemnicy Kościoła. Zasada ta dotyczy także eschatologii. Maryja przekroczyła próg między wiarą a widzeniem „twarzą w twarz”. Zajmuje Ona szczególne miejsce w zbawczych planach, w sposób jedyny i niepowtarzalny została włączona w wewnętrzną strukturę tych planów. Najpierw jest więc reprezentantką zbawienia pełnego, a z chwilą przejścia Chrystusa do chwały Maryja zyskuje szansę pełnego uczestnictwa w niej. W Maryi Kościół widzi swoje eschatyczne spełnienie, ku któremu zdąża⁶¹. Maryja jako Wniebowzięta jest „ikoną chwały” i przyczynia się do zjednoczenia Kościoła pielgrzymującego z Tym, którego nadzieja już się wypełniła⁶². Ten eschatyczny rys mariologii uwydatnia *Katechizm Kościoła Katolickiego* (dalej KKK).

7. Katechizm Kościoła Katolickiego

7.1. Treść dokumentu

W treści dokumentu (nr 972) Maryję pokazano jako eschatologiczną ikonę Kościoła, stąd też jest to swego rodzaju apel, wezwanie do zapatrzenia się w Maryję, kontemplacji w Niej darów Bożych, które Kościół otrzymuje, ale którymi w pełni obdarowany będzie

59 Lucjan Balter, „Wszechpośrednictwo Maryi a jedyne pośrednictwo Chrystusa”, w: „*Matka Odkupiciela*”. *Komentarz do encykliki Redemptoris Mater*, red. Stanisław Grzybek (Kraków: Polskie Towarzystwo Teologiczne, 1988), 123–133.

60 Bronisław Sieńczak, „N.M.P. Matka naszej nadziei w świetle Redemptoris Mater”, w: „*Matka Odkupiciela*”. *Komentarz do encykliki Redemptoris Mater*, red. Stanisław Grzybek (Kraków: Polskie Towarzystwo Teologiczne, 1988), 206–215.

61 Franciszek Dylus, „Rola Maryi w eschatologicznym spełnieniu Kościoła”, w: „*Matka Odkupiciela*”. *Komentarz do encykliki Redemptoris Mater*, red. Stanisław Grzybek (Kraków: Polskie Towarzystwo Teologiczne, 1988), 218–225.

62 Jerzy Domański, „Wniebowzięta – znak niezawodnej nadziei. Streszczenie encykliki «Matka Odkupiciela», V”, *Rycerz Niepokalanej* 7–8 (1988): 195–197.

dopiero w przyszłej chwale⁶³. Maryja już doświadcza tego, co będzie udziałem Kościoła. Dostępuje ona godności Królowej wszystkiego, przez swe zjednoczenie z Chrystusem⁶⁴.

KKK w 966 zaznacza, że tak, jak przez całe życie Maryja wypełniała wolę Ojca, tak i wniebowzięcie nie zmieniło tego. Matka Chrystusa i Kościoła nadal uczestniczy w wypełnianiu planu Bożego poprzez swoje wstawiennictwo, wypraszając dary zbawienia wiecznego⁶⁵.

7.2. Komentarze

Owo wypełnienie Bożego zamysłu wyniknęło ze zjednoczenia Niepokalanej z Synem, dlatego też wniebowzięcie jest swego rodzaju klejnotem w koronie chwały królewskiej ze względu na szczególne uczestnictwo w zmartwychwstaniu Syna i antycypację powszechnego zmartwychwstania⁶⁶. U kresu ziemskiego pielgrzymowania Maryi objawia się raz jeszcze inicjatywa Wszechmogącego. Bóg wynosi do niebieskiej chwały swoją służebnicę z ciałem i duszą, co więcej, wywyższa Ją jako Królową wszystkiego. Jednym z motywów owego wyniesienia jest jeszcze pełniejsze upodobnienie Maryi do Chrystusa – „Pana panujących oraz Zwycięzcy grzechu i śmierci”⁶⁷.

Zakończenie

Dogmat o Wniebowzięciu NMP został ogłoszony na wyraźną prośbę Kościoła – hierarchii i wiernych świeckich. Papież Pius XII encykliką *Munificentissimus Deus* stwierdził, że Maryja po zakończeniu biegu ziemskiego życia z ciałem i duszą została wzięta do nieba. W kolejnej swojej encyklice *Ad coeli Reginam* dodał nauczanie o tym, że Maryja w chwale króluje wraz ze swym Synem. Sobór Watykański II w VIII rozdziale *Lumen gentium* ukazuje Maryję w tajemnicy Kościoła. Przedstawia Wniebowziętą jako Tę, która uczestnicząc w chwale Syna, jako Królowa, jest wzorem cnót i przykładem do

---

63 Jacek Salij, „Maryja eschatologiczną ikoną Kościoła (refleksja na marginesie KKK 972)”, w: *Maryja w Katechizmie Kościoła Katolickiego (materiały z sympozjum zorganizowanego przez dominikańskie Kolegium Filozoficzno-Teologiczne w Krakowie, w dniach 6–7 października 1995 r.)*, red. Stanisław Celestyn Napiórkowski, Bogusław Kochaniewicz (Kraków: Bratni Zew, 1996), 93.

64 Jan Paweł II, „Konstytucja apostolska «Fidei depositum» ogłoszona z okazji publikacji KKK opracowanego po Soborze Watykańskim II”, w: *Maryja w Katechizmie Kościoła Katolickiego (materiały z sympozjum zorganizowanego przez dominikańskie Kolegium Filozoficzno-Teologiczne w Krakowie, w dniach 6–7 października 1995 r.)*, red. Stanisław Celestyn Napiórkowski, Bogusław Kochaniewicz (Kraków: Bratni Zew, 1996), 143–144.

65 Bogusław Kochaniewicz, „Maryja w tajemnicy Boga Ojca według KKK”, w: *Maryja w Katechizmie Kościoła Katolickiego (materiały z sympozjum zorganizowanego przez dominikańskie Kolegium Filozoficzno-Teologiczne w Krakowie, w dniach 6–7 października 1995 r.)*, red. Stanisław Celestyn Napiórkowski, Bogusław Kochaniewicz (Kraków: Bratni Zew, 1996), 51.

66 Stanisław Celestyn Napiórkowski, „Maryja w Katechizmie Kościoła Katolickiego”. *Próba syntezy*, w: *Maryja w Katechizmie Kościoła Katolickiego (materiały z sympozjum zorganizowanego przez dominikańskie Kolegium Filozoficzno-Teologiczne w Krakowie, w dniach 6–7 października 1995 r.)*, red. Stanisław Celestyn Napiórkowski, Bogusław Kochaniewicz (Kraków: Bratni Zew, 1996), 107.

67 Kochaniewicz, „Maryja w tajemnicy Boga Ojca według KKK”, 50–51.

naśladowania. Kościół, podążając za Maryją, która uprzedza go w pielgrzymce wiary, powinien mieć świadomość, że JUŻ Maryi jest JESZCZE NIE Kościoła⁶⁸. Zagadnienie naśladowania Maryi szczegółowo omawiają adhortacje Pawła VI *Signum Magnum* i *Marialis Cultus*, gdzie szczególnie zostaje uwypuklone soborowe porównanie Maryi do Kościoła, ukazanie Jej jako typu Kościoła, gdzie Wniebowzięcie Maryi oznacza Wniebowzięcie Kościoła. Maryja jako Matka Chrystusa i Kościoła nadal w nim działa poprzez swoje wstawiennictwo, pośrednictwo, co napawa wierzących nadzieją, że jako Orędowniczka, Wspomożycielka wyprosi dla Kościoła widzenie Boga „twarzą w twarz”. Toteż Jan Paweł II w *Redemptoris Mater* przywołał wizję eschatologii Kościoła w odniesieniu do Wniebowziętej jako „ikony chwały”, której wierzący dostąpią. Idąc tym „torem myślenia”, KKK ukazuje także obraz Maryi w eschatologii, obraz Maryi Matki Wniebowziętej z duszą i ciałem, uczynionej Królową, aby jeszcze mocniej zjednoczyć Ją z Jezusem Zmartwychwstałym, dając Kościołowi dowód nadziei na zmartwychwstanie i wniebowzięcie.

Bibliografia

- Balter, Lucjan. „Wszechpośrednictwo Maryi a jedyne pośrednictwo Chrystusa”. W: *„Matka Odkupiciela”. Komentarz do encykliki Redemptoris Mater*, red. Stanisław Grzybek, 121–135. Kraków: Polskie Towarzystwo Teologiczne, 1988.
- Chmielewski, Marek. „Maryjny wymiar duchowości chrześcijańskiej. Kwestie metodologiczne”. W: *Signum Magnum – duchowość maryjna*, red. Marek Chmielewski. Homo Meditans 23, 19–33. Lublin: Towarzystwo Naukowe KUL, 2002.
- Domański, Jerzy. „«Wniebowzięta – znak niezawodnej nadziei». Streszczenie encykliki «Matka Odkupiciela», V”. *Rycerz Niepokalanej* 7–8 (1988): 195–197.
- Dylus, Franciszek. „Rola Maryi w eschatologicznym spełnieniu Kościoła”. W: *„Matka Odkupiciela”. Komentarz do encykliki Redemptoris Mater*, red. Stanisław Grzybek, 217–226. Kraków: Polskie Towarzystwo Teologiczne, 1988.
- Jan Paweł II. „Konstytucja apostolska «Fidei depositum» ogłoszona z okazji publikacji KKK opracowanego po Soborze Watykańskim II”. W: *Maryja w Katechizmie Kościoła Katolickiego (materiały z sympozjum zorganizowanego przez dominikańskie Kolegium Filozoficzno-Teologiczne w Krakowie, w dniach 6–7 października 1995 r.)*, red. Stanisław Celestyn Napiórkowski, Bogusław Kochaniewicz, 143–144. Kraków: Bratni Zew, 1996.
- Jan Paweł II. „«Wniebowzięcie Maryi w Tradycji Kościoła». Audiencja generalna 9 lipca 1997 r.”. *L'Osservatore Romano* 18, 10 (1997): 40–41.
- Kaczmarczyk, Dariusz Maria. „Pokolenie Niewiasty”. W: *Signum Magnum – duchowość maryjna*, red. Marek Chmielewski. Homo Meditans 23, 67–88. Lublin: Towarzystwo Naukowe KUL, 2002.

68 Stanisław Celestyn Napiórkowski, „Dogmat o Wniebowzięciu w 50 rocznicę jego ogłoszenia”, w: *Mariologia na przełomie wieków (materiały z sympozjum zorganizowanego przez Polskie Towarzystwo Mariologiczne)*, red. Lucjan Balter, Piotr Maria Lenart (Częstochowa–Niepokalanów: Polskie Towarzystwo Mariologiczne, 2001), 109.

- Kochaniewicz, Bogusław. „Maryja w tajemnicy Boga Ojca według KKK”. W: *Maryja w Katechizmie Kościoła Katolickiego (materiały z sympozjum zorganizowanego przez dominikańskie Kolegium Filozoficzno-Teologiczne w Krakowie, 6–7 października 1995 r.)*, red. Stanisław Celestyn Napiórkowski, Bogusław Kochaniewicz, 51–55. Kraków, 1996.
- „Konstytucja apostolska «Fidei depositum» ogłoszona z okazji publikacji KKK opracowanego po Soborze Watykańskim II”. W: *Maryja w Katechizmie Kościoła Katolickiego (materiały z sympozjum zorganizowanego przez dominikańskie Kolegium Filozoficzno-Teologiczne w Krakowie, 6–7 października 1995 r.)*, red. Stanisław Celestyn Napiórkowski, Bogusław Kochaniewicz, 51–55. Kraków: Bratni Zew, 1996.
- „Konstytucja apostolska «Munificentissimus Deus»”. W: *Mariologia na przełomie wieków (materiały z sympozjum zorganizowanego przez Polskie Towarzystwo Mariologiczne)*, red. Lucjan Balter, Piotr Maria Lenart, 65–93. Częstochowa–Niepokalanów: Polskie Towarzystwo Mariologiczne, 2001.
- Kraśiński, Józef. „Międzynarodowe Kongresy Mariologiczne”. *Zarys historyczny i relacja uczestnika*. Sandomierz: Wydawnictwo Diecezjalne, 1996.
- Krupa, Andrzej. „Nauka Magisterium Kościoła o godności i władzy królewskiej Najświętszej Maryi Panny”. *Ateneum Kapłańskie* 60, 3 (1960): 345–363.
- Mateo. *Okólnik o. Mateo do przyjaciół Serca Jezusowego w sprawie ogłoszenia dogmatu Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny*. Warszawa: Sekretariat Intronizacji Najśw. Serca Jezusowego, 1933.
- Napiórkowski, Stanisław Celestyn, Jan Usiądek. *Matka i Nauczycielka. Mariologia Soboru Watykańskiego II*. Niepokalanów: Polskie Towarzystwo Mariologiczne, 1992.
- Napiórkowski, Stanisław Celestyn. „Dogmat o Wniebowzięciu w 50. rocznicę jego ogłoszenia”. W: *Mariologia na przełomie wieków (materiały z sympozjum zorganizowanego przez Polskie Towarzystwo Mariologiczne)*, red. Lucjan Balter, Piotr Maria Lenart, 95–115. Częstochowa–Niepokalanów: Wydawnictwo Ojców Franciszkanów, 2001.
- Napiórkowski, Stanisław Celestyn. „«Maryja w KKK». Próba syntezy”. W: *Maryja w Katechizmie Kościoła Katolickiego (materiały z sympozjum zorganizowanego przez dominikańskie Kolegium Filozoficzno-Teologiczne w Krakowie, 6–7 października 1995 r.)*, red. Stanisław Celestyn Napiórkowski, Bogusław Kochaniewicz, 103–110. Kraków: Bratni Zew, 1996.
- Napiórkowski, Stanisław Celestyn. „Z jaką Maryją w nowe tysiąclecie?”. W: *Signum Magnum – duchowość maryjna*, red. Marek Chmielewski. Homo Meditans 23, 179–192. Lublin: Towarzystwo Naukowe KUL, 2002.
- Napiórkowski, Stanisław Celestyn. *Matka naszego Pana. Problemy – poszukiwania – perspektywy*. Tarnów: Wydawnictwo Diecezji Tarnowskiej Biblos, 1992.
- Nowak, Antoni Jozafat. „Maryja jako *Signum Magnum* u podstaw antropologii chrześcijańskiej”. W: *Signum Magnum – duchowość maryjna*, red. Marek Chmielewski. Homo Meditans 23, 149–164. Lublin: Towarzystwo Naukowe KUL, 2002.
- Pach, Jan. „Wniebowzięcie Matki Bożej w kerygmie Prymasa Wyszyńskiego”. *Salvatoris Mater* 2, 4 (2000): 161–169.
- Paszowska, Teresa. „Niewiasta pełna łaski jako «żywa forma»”. W: *Signum Magnum – duchowość maryjna*, red. Marek Chmielewski. Homo Meditans 23, 202–209. Lublin: Towarzystwo Naukowe KUL, 2002.

- Paweł VI. „Adhortacja apostolska «Marialis Cultus»”. W: *Jak czcić Matkę Bożą?*, red. Stanisław Celestyn Napiórkowski, 23–92. Niepokalanów: Wydawnictwo Ojców Franciszkanów, 1984.
- Paweł VI. *Adhortacja apostolska „Signum Magnum”*. Niepokalanów–Lasek–Lublin: Ośrodek Formacyjny Rycerstwa Niepokalanej, 1996.
- Paweł VI. „«Ogłaszam Maryję – Matką Kościoła». Przemówienie na zakończenie III Sesji Soboru Watykańskiego II – 21 XI 1964”. Dostęp 9.01.2021. https://opoka.org.pl/biblioteka/W/WP/pawel_vi/przemowienia/maryja_matka_21111964.html.
- Pawłowski, Antoni. „Duchowość Maryjna w jej podstawach i przejawach”. *Ateneum Kapłańskie* 60, 3 (1960): 334–344.
- Pawłowski, Antoni. „Ideowe założenia Konsekracji maryjnej w oparciu o rozdział VIII Konstytucji o Kościele”. *Ateneum Kapłańskie* 68, 5–6 (1965): 351–356.
- Pawłowski, Antoni. „Wniebowzięcie Bogarodzicy jako przedmiot projektowanej definicji dogmatycznej”. *Ateneum Kapłańskie* 39, 46 (1947): 3–14.
- Pawłowski, Antoni. „Wniebowzięcie Bogarodzicy na tle proponowanych co do definicji rozwiązań”. *Ateneum Kapłańskie* 40, 49 (1948): 105–122.
- Pius IX. *Ineffabilis Deus*. Acta Pii IX. P. I. Vol. I, 615.
- Pius XII. „Encyklika «Ad coeli Reginam»”. *Ateneum Kapłańskie* 60, 3 (1960): 323–333.
- Robakowski, Józef. „Łaski pełna”. W: *„Matka Odkupiciela”*. Komentarz do encykliki *Redemptoris Mater*, red. Stanisław Grzybek, 87–108. Kraków: Polskie Towarzystwo Teologiczne, 1988.
- Salij, Jacek. „Maryja eschatologiczną ikoną Kościoła” (refleksja na marginesie KKK)”. W: *Maryja w Katechizmie Kościoła Katolickiego (materiały z sympozjum zorganizowanego przez dominikańskie Kolegium Filozoficzno-Teologiczne w Krakowie, 6–7 października 1995 r.)*, red. Stanisław Celestyn Napiórkowski, Bogusław Kochaniewicz, 89–95. Kraków: Bratni Zew, 1996.
- Sieńczak, Bronisław. „N.M.P. Matka naszej nadziei w świetle Redemptoris Mater”. W: *„Matka Odkupiciela”*. Komentarz do encykliki *Redemptoris Mater*, red. Stanisław Grzybek, 205–215. Kraków: Polskie Towarzystwo Teologiczne, 1988.
- Stasiak, Sławomir Jan, Robert Zawila. *ABC teologii dogmatycznej, Notatki z wykładów ks. prof. Romana E. Rogowskiego*. Oleśnica–Wrocław: Signum, 1993.
- Ternant, Paul. „Znak”. W: *Słownik teologii biblijnej*, red. Xavier Leon-Dufour. Tłum. Kazimierz Romaniuk, 1143–1147. Warszawa–Poznań: Pallottinum, 1982.
- Tronina, Antoni. „«Wielki znak na niebie» (Ap 12,1): Maryja, Kościół czy Chrystus?”. W: *Signum Magnum – duchowość maryjna*, red. Marek Chmielewski. Homo Meditans 23, 59–66. Lublin: Towarzystwo Naukowe KUL, 2002.